

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 223 (12923)

1985 чылдың сентябрь 26, четверг

1925 чылда үлдизилеттинген

Өртүз 3 көпсөк

ПРОФТЕХУЧИЛИЩЕЛЕРЖЕ КИЧЭЭНГЕЙ САЛЫР

Бүгү чурттаазы-биле бир дөмей, бистид республиканың профтехучилищелерин ортумак кылдыр эде тургускан болгаш ында көдээ ажил-аргы, тудуг, үлетпүр талазы-биле дөртөн ажыг мергежилге оолдар, кыстарны өөредип турар. Он бирги беш чылдың эрткен чылдарында он бир муң ажыг ажилчын кадрларны белеткэн. Республиканың улус ажил-аргыныга ажалдаар мергежилдиг ажилчыларга херегел чыл санында улгалдып ора-ры билдингир.

Тыва АССР-ниң социал-экономика хөгжүлдери улам дүргеделир талазы-биле СЭКП ТК-ның бо чылдың хүлээп алгаш доктаалыга холбаштыр республикага хей санныг социал-культура объектилерин кылырныга ажилчын кадрлар биске улам хөйү-биле негеттинер. Профтехөөредилге системанын дамчыштыр ук ажилчыннарны белеткеп алыр ужурул. Он ийги беш чылда үстүнде системанын дамчыштыр 15 муң ажилчыннарны, чыл санында-ла үш муң кижини доостуруп үндүрер ужурул. Амгы байдал-биле алырга, чыл санында 1,5 муң хире, харын-даа оон эвээш кижини бистин профтехучилищелерин доостуруп турар.

Чаа өөредилге чылы эгелзэн амгы хүнерде профтехучилищелерде нини байдал кандыг болуп турары? Сургуулар четчелзериин планын моон мурнунда чылдарга бодаларга, бо өөредилге чылында чүгүзөр чоруткан-даа болза, Балгазынын, Ак-Туругунуң профтехучилищелеринде сургуулар чылдазы ам-даа четче эвес болуп турар. Чаа өөредилге чылыга белеткелди чамдык училищелер, ылангыя Чадаананың № 6 училищези багай чоруткан. Септеп кылыр ажалдар чоокку хүнерге чедир уламчылап турар. Ак-Довурактың № 3 училищезинин обществиен хаап каан. Сургууларын колдуунда чоок девискерден чып алган-даа болза, нини чурттаалга чери өөредилге чылыга белеткеттинген болуп ужурул.

Сургуулар ортузунга өөредилге-кижизилге ажилын чедиишкенин чорудар, чаа өөредилге чылын организастыг эгелээр турбуже, чамдык училищелерде байдал мындыг дүвүренип болуп турары черде таарымча чок. Чамдык училищелерин уур-тукчуларының удуртуп кадрларын турум эвес болуп, солчуп турганында, азы оларын чогумчалыг шилип тургуспаанында ажил суларгай болуп турар.

Профтехучилищелерге быжыглан бааза бүдүрүлгелер школа реформазында көрдүнгенин эзу-гаар материал-техника баазаны быжыгларынга, септелге-дерилгени чорударына боттук дузаны көргүзөр турбуже, бо бүгү сазын кырында артып турар. Тус черлерде партия, совет органны бааза-ла чогуур кичээниги кошканды, бо бүгү доктаа-мал контролга тургуспаанында мындыг четпес-тер уламчылап турар.

Сески класты чаа дооскан оолдар, уруглар оларнын өөренип, чурттаарына бүгү-ле чүүлдер-де таарымчалыг, оларны училищеге ижиктирип артырарына чогумчалыг болуру мырыңай албан. Нини чурттаалга чери-даа, өөредилге кабинеттери, мастерскаялар-даа уругларны баштайгы базымнар-дан сонуургадыр, чаа, көрүштүг, параш, таарым-чалыг болурун чер болганга чедип алыр ужурул.

Бааза бүдүрүлгелер-биле училищелерин харыла-зааы ук бүдүрүлгелер дугайында тускай дүрүм эзуугаар боттанып турар. «Тыва көдээ тудуг», «Шагонартыжстрой», «Тыва тудуг» ышкаш улуг трестер, «Тыва совхоз тудуг» катты-жышкын бааза бүдүрүлге болуп ужурул-гү керээ эзуугаар хүлээлгелерин багай боттандырып келген. Сургууларга ажалдаар чер-лер тускайлаары, оларнын практикасын програм-ма эзуугаар боттандырыр багай чоруп турар. Ке-лир үениң ажилчын кадрларын баштайгы базым-нар-дан өөредилгеге хандыкшыдып, практиктиг ажил-херектерин харысалга-биле көөрүңге чан-чыктырар апаар. Келир үениң эзулуг төлөпиг ажилчын салгалы шак ыңчан үндизилеттинип тытыр.

Профтехучилищелерин сургууларын иде-политиктиг, мөзү-шынар, интернационалчы база күш-дамыр кижизилдигиниче кичээниг каян-даа кошкаш дивес ужурул. Хостуг үе-шакты чогумча-лыг организастаары, бот-тывынгыр уран чүүлүдү, күш-культураны болгаш спортту, техниктиг чогаа-дылганы сайзыраңгайдыр чугула. Үлгерлиг, быгыг сатылга-чурум каяа-да негеттинер. Сур-гууларнын боттарының бот-идекейин бедидери, ВЛКСМ комитеттеринин ролун эң көскү болдура-ры чугула.

Бо бүгү чедип алыр болза, профтехучилищелер сургуулары үе-шагың хилис эрттирин, кичээл шаптары үзүп, харын-даа корум-чурум алдан чор-бас болгаш училищелерин ат-алдары-даа бедир-ниң. Сургууларнын эң чоок кижизи — тус-тус бөлүктөрдө оларнын мастерлери. Олар сургуулар-нын чүгүле күш-ажылга чачыктырып өөредиринге эвес, харын хамааты мөзүгө, амыдыралчы идекей-лиг турушка, чараш аажы-чанга, эзулуг төлөпиг мөзү-бүдүшкө хевирлеп кижизилдигин дагдыны-чылар болуп ужуруллар.

Республиканын улус ажил-аргыныга мергежил-диг ажилчыннарны белеткээринин чугула баазы — профтехучилищелерин хун бүдүдүг ажил-хе-ректерин сатып салышкынны кошкатпазы база бир чугула айтыргаларын бирээни.

ДУЖУТ АЖААЛДАЗЫНГА—ТЕМП БОЛГАШ ШЫНАР

Күш-ажылчы алдарның тугу

Биң-Хемде «Хадын» совхозун төп шанында дүшкөн чаа дүжүттү тараа-зын арыгларын ажалдап турар Анна Биче-ооловна Ир-кептеге, Тамара Мийи-оолга, Көкүчү Биче-оолга КҮШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР-НЫН ТУГУН «Шын» солун бөгү тураскаалыг көдүрүп тур.

Мурнакчы шал ажалдак чылары тараа арыглар оонаалдамын доктаамал ажыг күсөдип, социалисттик чарыштын мурнуку олурунда чоруп турар. Оларнын кижи бүрүзү хүнде 15 тонна тараа арыглар тургаш, 30 тонна чедирип, ийи норманы күсөдип турар.

Тараажылар Доозукчу чыл-дын дүжүдүн чылар чок ажаап алырныга чангыс ша-лаа халас эрттирбес, грам-м тараа-даа чидирбес дээш бү-гү күштү мөөңенер!

КЫЗЫЛ ТУКЧУГАШТАРЛЫГ МУРНАКЧЫЛАР

Каа-Хемде «Совет Тыва» совхозун Чинге-Даг брига-дамын чер ажалдак чылары бо хүнерге чедир 808 гек-тар кызыл-тасты, 150 гектар суулан тавычалыг кестирген. Тараа кулчуларын ажаап алырныга 6 жатка ажалдап турар. Чаа дүжүттү тараа-зын чидир чок ажаап алыр дээш социалисттик чарыш тараажыларын ортузунда кал-барган. Чарыштын түнелин беш хонуктап үндүрүп турар.

Хей чылдарда чер ажил-чы ажалдап келген хоочун комбайнер Ким-оол Делер-оол Владимир Делер-биле хүнде 12,4 гектар черин тараа-зын кестир планын оонаал-дамын доктаамал ажыг күсө-дип, хүнде 13—20 гектар чер-ин тараазын ажаап ап тур-ар. Эртнен беш хонуктарда алашкылар 109 гектар чер-ин тараазын ажаап, чарыш-ка тынчелчип болган. Комбай-нерлер Степан Биче-оол, Даржай-оол Давалай ИВН-6 деп жатка-биле тараа кес-тир норманын ажыг күсө-дип, мурнакчыларын олу-рунда чоруп турар.

Ажаалдак мурнакчыла-ры К. Делер, В. Делер, С. Биче-оол, Д. Давалай оларга совхоз дирекциясы, парто-м болгаш профсоюз комитети шилчирп кымылдерин ты-выскап. Мурнакчы тараажы-лар социалисттик чарыштын түнелин үндүргөн хуралга чүве чугаалаш, моон сон-гаар-даа бедик бүдүрүчкүгү ажалдап, дүжүт ажаалдамын кыска хууспада, чидир чок

чорударын ажааш, бедикти-ки социалисттик хүлээлгелерин алган.

Чаа дүжүттү ажаалда-мын чергелештир брига-дамын ажил-ишчилери күсүк чер ажалдак чылары чорутуу хууспаазында чорудуп, келир чылдың дүжүдүнү магада-лында шалыпчыл ажалдап турар. Механизаторлар Шак-тар-оол Саа, Тынтыбайн Бо-рокей күсүк чер ажалда-мын ажалдап турар. Чарыштын негелзенин эзу-гаар оларга шилчип чоруу-кымыл тукучугаштары ты-выскап. Мурнакчы тракторис-терин тракторларын кызыл тукучугаштар кыска хуу-спаазында ажалдап турар. Механизаторларын кызыл тукучугаштарының түнелинде ам бе-зин 1300 гектар черин куру-туруп алырлар.

Доозукчу чылдың дүжүдүн ажаап ап турар тараажыла-рын ажалдап, чурттаарына таарымчалыг байдалдар тур-густунган. Бригадын хову турлаан чогуур үезинде сеп-теп, орун-дежекти четче-лээш. Екатерина Меңге баш-тап поварлар тараажыларга амалын чекерип белеткеп берип турар. Тараажылар чурттаар оран-саванын ола-газында ажалдап чоруду-кымыл Ланга Билей, чунар-ба-жы ажилчын Кара-мыс Чо-паа оонашан ажилын ач-сеткилдиг күсөдип, макта-дыг ажалдап турарлар.

Д. ДАРМАЖАА.

Бо хүнерин хайнышкынныг ажил-чинин төвү болу берген калбак делгем Межегейини мынааларында ажил-чыл кызыл-тасты. Биле кызыл-тасты тараа комбайнери эжидирип чоруп турар. Вячеслав Бадмы-Хөө, Хүлер-оол Оюнуң болгаш оон-даа еске чээрби аажыг ком-байнерлерин башкарган техникамы чыт-

тыр кестирип каан тарааы бастырып турар. Дүжүттү чидир чокка, кыска үеде ажаап ап, шаңнажыг чедирер ажил-дар бо хүнерде мында улам күштөгөн.

ЧУРУКТА: Танды районда ССРЭ-нин 50 чылы атыг совхозун механизатор-лары бастырган тарааын урудуруп тур.

О. ОХЕМЧИКТИН ФОТОЗУ.

БҮРҮНҮ-БИЛЕ АЖААП АЛЫР БИС

Бригаданы күсүк дүжүт ажаалдакчы септер эгизде долу күш-биле кирген. Кампанияны баштайгы хү-неринде-не тура-сорукут ажалдап киргенис. Оон бир кол чылдаганы — боттары-мыстың күжүвүс-биле бүгү-ле арыгларын үндүрүп тур-гаш тарып, өстүрүп алган дүжүдүвүсү чидир чок ажаап алыр. Бо чазым бис-тер 2220 гектар черге «Сара-тов-29» сортун кызыл-тазын чаштырган бис. Оон найгы ажаалдакчы технология-зын шын сагып, өй-шанда суггарып, чемшичидип кел-гениннен дүжүт эрткен чылдарынында элэн бедик болуп турар. Бо хүнерге чедир 900 аажыг гектар чер-ин тараазын ажааган. Оон бир гектарын-дан ортумак-да 25 центнер дүжүт а-лынган.

Бисте мактамылтар чүд-дөр эвээш. Бичалза-даа ажил-чы харымсалгалын билп, таарымча чок, берге байдал-дар турза-даа, болдунар-ла бүгү чүүлдерин кылып турар бис. Шөлдерде тарааның үн-гени чангыс аай эвес, чам-

дымынын тарааы ам-даа бышпаан, а чамдымынын — шөлде чыдыпкан. Бо чылын тараа кулчуларын дү-жүдүн ажаап алыр белең эвес бооп турар. Бичалза-даа бистин тараажыларымыс алаа ындаарайы, харын-даа бар арга-дүжүлгелерин ажилдап, улам күженишкенин ажил-дап турарлар. Чикээлзөгө, бир дилиндектин тарааын бе-зин бышканнап ажаарына тааражып турарлар. Чүгө дээр, тарааның үнени чан-гыс дилиндектин бе-зин чан-гыс аай эвес. Ол чорук хей үени чидирп, артык шүү-дөдөдөр болуруп турар. Бичалза-даа бистин комбай-нерлерин кол чүе эки шы-нардыг хей дүжүттү алыр дээрзин эки билдирер. Бичалза-даа дүжүт ажаалдакчы шөлдерин хун бүгү-ле хай-сарал тургаш, хымчалыг чорудары чугула бооп турар. Бо хүнерге чедир кескен тарааымын 656 гектарын дорт, 308 гектарын тавыча-лай кестирп ажааган бол-гаш 755 гектар шөлдүг тараа-зын бастырган бис.

Шаңга дүжүргөн тараалар-

ын арыглааш, Кызылдың сайгарыла баазыныг чүдү-рүп чорудуп турар. Ол ажил-даа Көдээ ажил-аргы ми-нистерствозунуң автобаазы-нын он бир машинасы бол-гаш совхозун беш машина-сы быжыглаттыган. Бичал-за-даа техникамын долу ажил-чалын чедип алыр болду-

чак эдичик-мастер кирип амыр ужур биске таарымчалыг. Амыр техниктиг ажаалда ма-шиназы шөлдерде комбай-нарны эргип, кезип, эдичи-кинерин дарыг кылып бе-рип турар. Бригадын кезигүүнери — ажилыга кызымак, эш-өөрүңге кичээнигилг кичи-лери. Олардан совхозтуң хо-очун комбайнери коммунист Александр Черменев, аны-ак механизаторлар Виктор Ондары, Александр Чекула-евти маала алдыр күзөгөн. Олар оонаалдамын доктаа-мал ажыг күсөдип келгенин. Александр Черменев брига-дын партбүлүк организакчы-ам хүлээлгелерин база ач-сеткилдиг күсөдип, чанында эш-өөрүн бедик дүжүттү ажаап алырныг организастап турар. Социалисттик чарыштын түнелинде он хо-нуктап үндүрүп турар бис. А. Черменев биле В. Ондар ажаалда эгизинден тура тус-

КНО-НУҢ КОЛ АССАМБЛЕЯЗЫНЫҢ 40-ГИ СЕССИЯЗЫНГА

Э. А. ШЕВАРДНАДЗЕНИҢ ЧУГААЗЫ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүүнү, ССРЭ-ниң даштыкы херектер министри Э. А. Шеварднадзе КНО-нуң Кол Ассамблея-зын 40-ги сессиязын эл-чегилг хуралына сентябрь 24-те чүве чугаалаан.

Хосталга ымак улустар герман фашизмин болгаш япон милитаризмин чыла-шапкан тилектеген, деле-гейин ийги дыйкы доозу-лган бээр дөрт он чылдар эрткен деп, ол чугаалаан. Каттышкан Нацыялар Органи-зациязы дөртөн чыл дүрү-зунда догуннап турар, оон тургустунганы Улут Тиле-гейин эзулуг түнели болган, ыччаарга чаа дайынарны болдурбазыга боттарынын иделгелерин улустар оон ажил-чорудуулазы-биле хей талаа холбаштырган.

Ол эрткен үе дээр, делегей дайынын чок дөртөн чыл-дар болган дээрин сепкилдиг улуг ханышкынны-биле бөгү чугаалап болур.

Выжиг тайгыга э-не улуг иделгелер чавырлышкын-нын демдээ-биле төгүтүг кир-ген 70 чылдарга тыттып кел-ген. Политиктиг болгаш иде-олоттук сорулгаларны дайы-нын дузазы-биле чедип алы-рып яролуг чүс чылда болу-рун болбаш, чамдык куру-илерин эске алуурларын, ийи-бир системаларын эске таланын ымак системала-рынга чүгө харым кылдыр — бодуустун айыл чок чо-рууустун дугайында, эвиле-чилеринин болгаш инжи-теринин айыл чок чо-руу-нун дугайында дүрүм эзуугаар сатып салышкынны, инти-зи-биле делегейин айыл чок чо-рууун дугайында са-гып салышкынны илгерей-лештирип, тургузуп турар бис.

Социалисттик дем катты-жышкынны туртары, есе-дээ хей курунелер чавыр-лышкынны арктиктерди-ри болгаш илгерилери бол-ганга чавырларын эр-гел деп, ССРЭ-ниң делегация-зын баштайгы айткан.

Бичалзажон чавырлыш-кынны политиканын каян-даа деткизон, а оон эң чугу-ла чаалап алышкыннын амгы үеде узуткаарын ора-ндап турар күштерин хей-делешкенин 70 чылдар-нын төнчүзүндө — 80 чыл-дарын эгизинде делегейге база катал идекейи бер-ген. Оон түнелинде делегей-ге харылааларын система-зын хей чүдүрүп үрелген, дайын кыжынышкынны шы-гызы-биле улгатак.

Яролуг боо-чепсектерин эдилер бүдүрүшкүнү күш-телгенин, чааы-биле дагыч-өөсөзүн болгаш улам-на кедерсенин э-не айылдыг деп санап турар бис. Боо-чеп-сектерин эдилер бүдүрүш-күнү космос делегиниче

шилчидер кыжанышкын аяа база немежип турар. Боо-чепсектерин эдилер бө-дүрүшкүнү контроль чок, чайлаттымас херектерин болу бээрин ийи айымы тургустунуп турар. Ол дээр-ге кедизинде барып — яролуг халанын орук-тур.

Чер-чере чорудаларын чангызы-даа таарыштыр шилчидилер, дайын талаа-зын дүжүдүрүп чорукту чангыс-даа олаан өмүрери сөөлүг үеде чедип алы-мааны дүвүрөшкенин болду-руп турар. Ол-ла үеде «чер-черин» колдуунда чарлат-тынмаан дайынарны чал-быжыкка о-он, чүс-чүс муң кижилер өрттенип өлүп турар.

Боо-чепсектерин эдилер бү-дүрүшкүнү чангыс-даа эдилер Совет Эвилели эгел-дирбес. Боо-чепсектерин кайы-бир системаларын эске таланын ымак системала-рынга чүгө харым кылдыр — бодуустун айыл чок чо-рууустун дугайында, эвиле-чилеринин болгаш инжи-теринин айыл чок чо-руу-нун дугайында дүрүм эзуугаар сатып салышкынны, инти-зи-биле делегейин айыл чок чо-рууун дугайында са-гып салышкынны илгерей-лештирип, тургузуп турар бис.

Делегейин аязы-бүрү ра-йоннарында тус черлерин месилдешкенин и и и и кыттыгып, өскүп турары Совет Эвилелин бургууу эвес-тир. Канды-бир чүгө «бургууу» болган болуусу-са, ол дээр, чүгө империа-лизмни кыжанышкынны таарыштып улустарын, бү-рүн эргенин болгаш бүгү-ни-ти хүлээп көрдүнгөн эр-гел-рин кызылдан курунелерин талаанын кээлдө туржуп келгенин болгаш туржуп-даа турарымыс-тыр.

Делегей харылааларын амгы кризистиг байдалы дүш харымсалга курунел-рин эске бөлүүгө — Амери-каны Каттышкан Штата-рынга, оларын чок чамдык эвилелдеринге оонажып ту-рар. Ам чүгө кургаг черин, бистин делегей океанын бол-гаш агаарын эвес, харын-даа космос делегини хараа тут-кан чаа дайын программала-ры — оларын программала-рымыс-тыр.

Делегейин дүжүдүрүп чо-руун чавырлышкынны, дайын айымын болдурба-зын оруктарын дилеп та-варын «эске» курунелер-биле харылааларымыска кол чүтү кылдыр чайгылыз чоңка са-нап турар бис. М. С. Горба-чевуң Францияга аян-чорук

кылып баары малаа холбаш-тыр чугула ужу-дузалыг бо-луп турар.

Американы Каттышкан Штаттары-биле таарымчалыг, дең эргелиг харылааларын тургузарын баа күзеп турар бис. ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тын арамыга узур туржууш-кун бистин, индизитазам-сы-биле каян-даа эгелеп көр-бөз. Совет америк харылаа-ларда дүжүдүрүп чорук на-ционал эрге-ажыктарын чал-гаш чок үскүлешкенин биле тайылбырлап турар деп ам-ла санаайн турар бис. Бичангаш ийи чурт-тарын удуртукчуларын ам болур ужуражышкынны чедиишкенин болурун-га ийи талаалар сонуургалдыг болур ужурул деп бодап тур-бар бис. Ужуражышкынны Совет Эвилели чогуу-на ыч-чаар көрүп турар. Ону эске таланын канчаар көөрү — көстү боор.

Бистин бөзүрөп көргенинче-ти эзууга алырга, амгы үе-нин э-не кол айтырымы ону шилтирээрден дайын ай-ымын шилтирпиг, эвээже-дир, улустар арамын иде-гейир чорутуу катал тур-густунары, курунелер арамын харылааларын эң чү-гула эске-даа айтыргаларын шилтирээрден чүсөтүн-нин хандыктырны алапты хамаалары айтырар. Эдиле делгем совет-америк ужу-ражышкыннын төвөгө тур-густунган турар ужурул.

Ол дээр — боо-чепсектер-ин эдилер бүдүрүшкүнү космоска болдурбазын бол-гаш ону черге космдары-нын, яролуг боо-чепсектерин кызылдарларын болгаш кызылдарын, стратегтиг та-арымчалыг деп байдалы бы-жыгларын айтырар-дыр. Боо-чепсектерин кызылдар-ларын болгаш кызылдарын чорудууларын катал эгел-диринге, кедизинде барып — яролуг чепекти брүн бол-гаш бүгү-ле черлерге узутка-арына таарымчалыг байдалы тургузарын күзөгөн, Совет Эвилели бодуун талаанын боттук баамынын сөө-гү үеде кылан.

Ол дээр — спутникке узур чекети Каттышкан Штаттар космос делегиниче салып үндүрбөз турла, мынд чепекти космос деле-гини үндүрбөз дөң шит-тир-ди. Бичалзажон АКШ политиктиг болгаш шериг та-лаа-биле таарымчалыг бо-дурдуун эрге-ажыктарын хе-рекке албайн, космоста спут-никтин боопла, спутнике-инг уру чепекти шенелдерин чоңка чаа кылган комунда-чыг-дыр.

(Уланчымы 3-кү арында).

МОСКВАГА КЕЛГЕНИ

СЭКП ТК-ның чалаанын эзуугаар Венгрияны Соци-алисттик ажилчын партия-зын ТК-ның Чингине се-кретары Я. Кадар ийиаралдыг

ажыккан аян-чорук кылып, сентябрь 24-те Москвага че-дип келген.

Аэродромга ону СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүүнү,

СЭКП ТК-ның секретары Е. К. Литвак, СЭКП ТК-ның секретары К. В. Русаков, а-лбанын эске-даа кижилери уткан.

(СЭТА).

„Тиилелге“ совхозта БЕШ ЧЫЛДЫН КУУСЕТКЕН

© 1691 тонна ээти, 4620 тонна сүттү, 130,1 тонна дүктү саткан.

Мал ажалынын продукциязын күрү-неге садарын беш чыл планын хуу-саа бе-тиде куусеткен. Кызыл районун «Ти-илелге» совхозунуң коллектив куш-ажыл-чы чедиишкенин дугайында рапорт-таан. Беш чылдың эгизинден бээр 1691 тонна ээти, 4620 тонна сүттү, 130,1 тонна дүктү саткан.

Совхоз бүдүрүлгезинин бүгү адырлары-нын ажилчыннарын, специали-терин мергежи, ажилга ак септилин, бүдүрүлгени интенсификацияны ар-галарын оларын доктаамал тып келгени чедиишкенин үндизин болган. Чер бол-гаш мал ажалынын зона системанын бийлиг илгерилери, коллективтиг ке-рээ, техниканы ажаллаарын, септе-ринин болгаш кадалааларын депшилге-

© Чыл төнчүзүңге чедир 200 тонна сүттү, 50 тонна ээти ку-рунелге садар.

лиг аргалары чедиишкенин хандыр-ган. Мал ажалын улам ыңай хөгжүдери-нин быгыг үндизин совхозка он бирги беш чылдың эгизинден бээр тургустал. Хей болгаш өшкүнү, мыыстыг болу-малдын баш саны өзүделгил болган, продуктууу бөлзөн.

СЭКП-нин XXVII съездинин телептиг уткуу талаа-биле «Торгалыг» совхоз-туң болгаш Көдээ ажил-аргынын дүрүлгө-га стацканын дүрүлгө-бүдүрүлгө ажал-ажыгынын п а т р и о т т у г эгелзешкенин «Тиилелге» совхозтун ажил-ишчилери ийи-биле деткэн бол-гаш бо чылдың төнчүзүңге чедир 200 тонна сүттү, 50 тонна ээти курунел-ге пландан ажыг садарын шилтирээш.

Бистин корр.

Тараажыга сөс

майн баар таварылгалар бис-ке эгизинде турган. Чүгө дээр техника ажаалдамын чорудар эдичик-мастерин ажилга кызымак эвес, «чор-жы» болгашында эдилгелер өй-шанда кылдымын баар болгаш тургушк

ОРУЛГА ӨСКЕН

Кызыл хоорай Совединиң сессиязындан

га болгаш ногаачыдылга
ажылын эки чорудуп турар
черлерин чижээге депутат
тар эт комбинатын, Респо-
нсабын садыг баазанын
уруглар соматиказын болгаш
эске-дээ черлерин элэл

Бидиг-даа болза, найзсы-
лалды керүштүг, аян-шинчи-
лиг болдуурар талазы-бил-
шынгыны четпестер бары-
илеткелчи-даа, санал берген-
депутаттар-даа айтканнар.
Чуртталга фондузукун план-
наттыгын аштап арыгдаш-
кыны чедир кылдыммай ту-
рар, а хуу чуртталга черле-
ринин — шуут чорутуудмай-
кетке Хосройны бок жетке-

черин ам-даа чурумчутнаа.
Дыка хэй бುದургулгелерин
дэвсхөөрлери, олче кире
оруктар чаагайжыттымдаа.
Ооң чижээнге, санал берген
делуаттар, мебель фабрика-
зын, алгы заводун, хеп чуу-
топ черин, Улуг-Хемниң ыял
үлөтпүрүн, тууйбу заводун
адаанаар. Ол ышхан ол ча-
рыкта кезек чурттага ба-
жыңнары база керүш чок.

Хороший чапчусу Дошбаев
чердерин чамдымын баар
деринтинмен, сыйлаган
чок кудумчулар хой. Патин
на баянча-ла саналар хун
нерин эрттерер кылдыр дош
тааттингай чапчыл кагдын
ган.

Хоорай Совединин сессия
зынга санал берген депута-
тар — Кызылдын пассажир-
лер АТВ-инин чолачымыз
М. Н. Сымчаан, «Тыва сеп-
телге тудуг» трестин эргелек-
чизи В. П. Федотов, хоорайы
нын кол санитар эмчизи В. М.

Губаре, № 3 школиани
башкызы С. Н. Аракча, улуу
судунун даргазы Р. В. Пу-
канова, даарнылга фабрика-
зында техникти контрол-
кылдынын контролү Р. В.
Монгуш башкарыссыз, а-
берге салаалыга көчүлдү
чединшигине коозар, СЭКП
нин XXVIII съездинин теле-
ти уктур дөш тус-тус кол-
лективтерин кычкар ажил-
дар турары демдегелешкан,
эрткен сөз аяхарда чединш
кыниринге, четестеринге
доктааранар.

О. ОНДАРНЫҢ фотозу.

ХОЙНУ

ген. Ында Татьяна Павлова Шончуймаа Монгуш олар бүдүрүлгенин мурнакчыларынын мурунуку одурууна кирип турар.

А. ДОНГАК.
Чечен-Хемчик район.

МНАЛГА — ОЗ
ИКА БОЛ

Прокат бүдүрүлгөсүнө энергия чарыгдалын 80 хуу чедир чингедир аргакы бээр калкы үзүктөл чок ээлдиреи мшкаш, энергия камналганын технологиянын арга-методун бүдүрүлгөсө дика оожум шингедир ал турар.

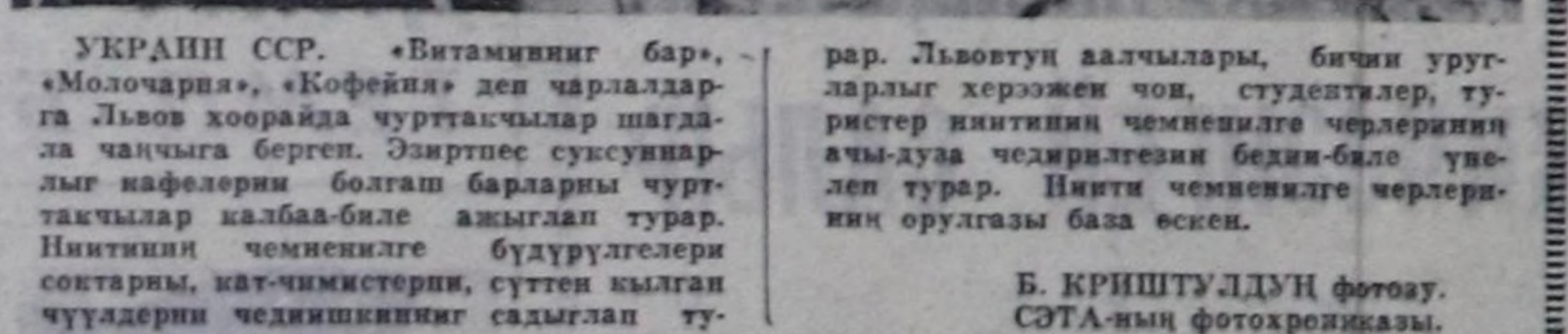
Амдыкында адырларга хамаарышкан айтыргылар дугайында чугаа чоруп ту-

дар, милазжак шүптүзүнгө хамааржыр ниити технология база бар. Оң чижээге чыгып бүдүрерин хамаарыштырып болур. Бөгүн чыгыс аай калорийлг 400 миллион ажыг тонна одаар чүүлдү ол сорулгага чарыгдан туурар болгаш оң барык-да кезик чирезин аймактын эвээш котельная-печкалыг дерилгелерге одап туурар.

Чуртта мыдыг дерилгелер

Амгы үеде делегейин хей-кей чурттарында дерилгелерге чавыс температуралыг ийгини энергия курлавлардан массалыг хайлаага бу

дүүрэн база ажиглап турар. Байжигнарын болгаш тууду-
ларын аггар үндүр тырттар
чылгыг насостары ол дээрге,
боттарынны тургууууну бол-
гаш ажилдаар принципнип
талазы-биле соодулга маши-

Вай-Тайга районнуа «Ээни» сохкуонуу малчыныра, мал ахылынын туснай эргенингилери бо чылды багай авес ажилдан туур.

Совхоз бо чылды 100 башка ояныштур 82 хураганна, 32 бээзына, 74 куунуу камжалат алган.

Он дот чылды 100 башка, 85—108 чылды алай хураганна, 100 башка малчына, 32 бээзына, 74 куунуу камжалат алган.

Бо чылды Эр-Хавак сут бараан фермазы, Шатты хойжу бригадала, мал чеми белегээр бригадалар, Кызыл-Даг салбырынын Сарыг-Хаяда ешку, Кудукта хойжу бригадалары бот-орулга-чарыгалыг бригада керөөн авес ажилдан туур. Оон-би-ле мады сохкозта шулуу бригадала чылдык системаларына кул-чатымны мичи-ген. Кызыл-Даг салбырынай ешку бригадала чып мал телу алыр планын эрткен-да, бо-даа чылды күтүспээн. Бригада 100 ешкүте ояныштур 40 безин чепес анай алган. Чыгыс чикес: калар-чы Кадый-оол Адыгбай 310 ешкүтүрэн 27 анай алганмы камжал-даа тавырышкан. Ычтанна, ону мал ажилдында тигиле.

Коммунист Сечиг Хтек) малчиднарын, саявчлалын хүш-ажлын чедиш-ниери хей болуп турар.

Коммунист хүш-ажлал комсомол у-дизмактарын Зэр-Хавак сүт-бараан ферманын коллек-

мисал салырымч Шанхай-Ковкун бригадалары (бригадари Константин Хелчук) 100 башка оюнаштыр 85 хураганын камгалал ап, социалисттер карышка бирги черин алган. Кызыл-Даг салырымч Кукутук Дания Салчанка удурт-

лдениң курлары

ГАШ КАМНАЛГА

Этүгүдөй ишпес кезипчүрүк
жылга келсе, калың калың
жылга болурунда. Ичкың
алары аягыңалары
гдлары аяжык уугу.

Деригелеринин орунуга
ылдырган кезирлеринге бо-
арга, чыгыг наастары бир-
ин энергияны 30ден 70 уу

[illegible]

2-ги арын. 1985 ч. сентябрь 26

Тайга районун «Төсөөлөөнүн малчынары, аялдыңдын тусуай эргери бо чылын багай жымдап турар.

Төсөө бо чылын 100 баш-лаштыр 82 хураганын, азыны, 74 кулууну кам-

Бо чылын Ээр-Хавак сүт-баран фермазы, Шаттын хойжу бригадазы, мал чечи белетээр бригадалар, Кызыл-Даг салбырнын Сары-Хаяда өшкү, Кудукта хойжу бригадалары бо-орутка-чырылгагы бригада керээзи-

ген, Кызыл-Даг салбы-өшкү бригадазы чаш м-лу алып планын эртке бо-даа чылын куусу Бригада 100 өшкүге т-ыр 40 бөзүн четлес аи-ган. Чалгыс чыкы: бы-гы Калды-оол Адымбай

Благың Найырал салбы-
лың (Өргөлекчизин аякка
коммунист Сенчи Хетек
жыяныштың) саямасын
айыпал күш-ажылчы челиш-
кинери хей болуп турар.

Коммунист күш-ажыл-
чылардын (Башкы) кыска
темигизиниң болгаш мал-
чикизрини, саякчыларын,
сакчыларын ажалга бот-
тарыслагыза бедрини база
айгыт чогуру.

Совхоз кыргалда, чуудал-
ны моон мурунда кий сал-
быга адыг чорудуп турган.

Чуудалың ажалла-
чылардын (Башкы) кыска
темигизиниң болгаш мал-
чикизрини, саякчыларын,
сакчыларын ажалга бот-
тарыслагыза бедрини база
айгыт чогуру.

Ук ажал-агыда 400 ажыг
чылгы бар. Ол хиреде атты
транспорт нылдыр ажыла-
вай турар. Ону күртүңе-даа
сатпас, бе судуңаң ажалла-
чылардын (Башкы) кыска
темигизиниң болгаш мал-
чикизрини, саякчыларын,
сакчыларын ажалга бот-
тарыслагыза бедрини база
айгыт чогуру.

Хойжу бригадалардан. Наталъ салбырны Шатта хойжу бригадасы (бригадир Ибраһим Хелчук) 100 бапка ошапшыт 85 хураганы амгалап, социалисттер даришма бирги черин алган. Наталъ салбырны Кушук Дингиз бригадасы хураганы мыйрап, 20 тонна азык дукту кыргын алган. Вир башка ошапшыт 1 кг 800 грамм дук алынган. Вир шукшуден 1 кг 300 грамм дукту к м р ы м р турган, 1 кг 400 граммны кышкып, 1 кг 400 граммны кышкып, 1 кг 400 граммны кышкып, 253 м чилу

лдениң курлары

ГАШ КАМНАЛГА

Этүгүдөй ишпес кезипүрүк
жылга келсе, калың калың
жылга болурунда. Ичкың
алары аягыңа алаңда
гдлары аякж ууг.
Дерилгелеринин орунуга
ыдылган кезилеринге бо-
арга, чыгың наастары бир-
ин энергияны 30ден 70 уу

Чыгыш нисостарын азым-
лары ачкы уеде энергия
амаллааынын бир эң дурут
ерспективти угуланышкы
ы дээрин устуеде чуга-
аттынын бтту чугуеде
уезинин берип турар. Элзэн
уезинин угуланышкы
уезинин 40-50 мильеде
уезинин 40-50 мильеде

2-ги арын. 1985 ч. сентябрь 26

...и эвизон, а автоустарившиеся

ЧЕР ИШТИНИҢ БАЙЛАКТАРЫ

«Уган болгаш маска-биле» деп геологтар шайлаан бээр. Аюулу ама-даа чутула уурдузлаа. Ботун турар. Маска чутула чепсек-херексел эвес, харын-даа геологтар ийге эске-даа турар. Электронут саналга машиналар болгаш космосту спутниктери геологтар дугалакчылары болу берген. Черин калар байлаан диле тыярынга физиканы, электрониканы, механиканы, математиканы болгаш эске-даа эрхилерини эч чаа чедикчилерин аймакка турар. Социалисттик турарыма сентябрь 21-ге Москвада ажиттылар геологтик ХХХ делегей симпозиумуну программасын огу дугайына догарай баштаа.

Симпозиуму ажилыны үзүндө геология аппаратын азын делегей делегеттери база Москвада ажиткан. Аныгы уенин приборлары-биле калы геологтарын масканында деген. Симпозиумун киржикчилер геологияны чутула амы байлаан эвес, харын-даа моон сонгааргы согуларын чутулаа кынар. «ХХХ» чус чадик эгезинде разведка-шпионаж «геофизика» деп теманы симпозиумун хун айтырында база кирген.

Геологиянын дүрүм бугаар хей чутулар болгаш болуш-кунлары бүтү-нүти характерист. Бичагаш аны-бүтү туртарын геофизиктерини эртем болгаш бугурула дугулаа, чаа идеяларын, ажилышкыннарын солтуру эргежон чутула. Бидик арга-ны симпозиум бээр. Оок ажилына социалисттик туртарын 600 ажит бугурулгачилер болгаш эртемденнери киржи турар.

— Геологтар чиде делегей профессионалдык эч улуз коллективни бистин чутуруста тургустууга. Совет геофизика элче журналы туртарын эзеп турар, деп, СССР-ини геология министрлини оралакчылар, симпозиумун оркомтедирин даргазы Р. А. Сумбатов чутулаан. Электргеофизиктер методу делегей практикада экине баштай бисе ажиллап кылган болгаш калба-биле сайыраткан. Минералдык чиг этти шунчылдерини адрогофизиктер методтарын Совет Эвиле-

КНО-НУҢ КОЛ АССАМБЛЕЯЗЫНЫҢ 40-ГИ СЕССИЯЗЫНГА Э. А. ШЕВАРДНАДЗЕНИҢ ЧУГААЗЫ

(Төмүтү, Эгеан 1-ти арында).

Ол болза, чамдык барымта европейи чурттарын деви-изиринге ортумак ырашыл-дык америк адролуг чепсе-ти тургузары-биле холбаштыр Европада бистин харым хем-чегерини улам ийай бот-тандыры чорудары түр сонсатканымыс болур.

Ол болза, алактан согу-де, адролуг калкы-даа ча-амдыкчылыгы чорудары сонсатканымыс болур.

Адролуг болгаш космос чепсе-тирини талашы-биле Женева чугаалажышкын-нарын эгезинде бээр бистин чуртууза бот-боттары аразында харылаалык ола-йтырыларга үндөшүн шит-тирлер чидип алыр бижыт тургустууга. Чугаалажыш-кыннарын чаа элчезинде совет делегация улуз кураавыр-луг, хемчезин улуз, ырак со-руларга саналдарыг кел-ген.

Бистин бодалымыс-биле алдырга, космостан согу бээр чепсе-ти хорур дугайында болгаш адролуг боо-чепсе-ти бугуру ханымы-биле кызыр дугайында дугурулгачилер чидип алыр эч ажиттыг түнөөлөрин бээр ужурулуг. Боо-чепсе-ти эндере бугу-рерин сонсатырга хамаар-шыкан айтырлар талашы-биле Совет Эвилеан хей са-

налдарым ийди үндүрген. Оларын хемчезин адролуг шепселдерини сонсатыр-биле нады адролуг болгаш хем-чегерини чепсе-ти, аны боо-чепсе-ти болгаш чепсе-ти күштерини саын кириштир хаара тууду турар. Совет Эвилеан, мурункуу мынак, адролуг чепсек чок соналар, хемчегерини, аны-бүтү районнарга тайбыяны сон-алдарын шиттирлерини-биле деген, шери-далай ажил-чорудулаа болгаш далай боо-чепсе-ти кызыгарлаары даш туржун, массалык уу-лашкыннык калдыг-даа чаа чепсе-ти тургузары-биле бижымы-биле удурулгачилер турар.

Бугу азы амыгы уенин ба-рык бугу регионалдык үкү-лежишкыннарын чептүг таар-ыштыр шиттирлеринге по-литиктик платформалар бар-ныкка, азы ажиллап кылы-рып чаадаанга тургу-тур деп, оон ийай Э. А. Ше-варднадзе айткан. Таарым-чалыг чугаалажышкын ме-ханизмдери бар азы оларын тургузуу ап болур.

Бугу талашыны эрге-ажыктары хоойлу бугулар барымдалап турар мыдыг шиттирлерин — Чоокку Чен-чүк айтырмын шиттирлер-ринин кол хемчезини ша-дала тодараттыган. Ол

дөргө болза, 1967 чылдан бээр Израильдин эжелек ал-ган бугу девиштерлерин араб кургунелерге дедир эги-дип бээр, Палестинада араб улузуну бодуну ха-маарышпаа кургунелери тур-гарыма эргезин боттандырып чорудары. Чоокку Чен чүк-түч бугу кургунелерини, оон ийинде Израильдин, тайбын-дык болгаш аны чок чо-руктуу байдаларына чур-таар эргезин хандыры-дыр-Бичаар таарыштыр шиттир-лерини дугайында чугаала-жышкыннарын механиз-мини шадала саналдаан — ол дөргө бугу сонургалдыг та-ларын кирижте-ти-биле, оон ийинде Палестина хостарын ооргандаа-биле нады, а ол ийинде эске кургунелерини, оон ийинде СССР-ин болгаш АКШ-тын кирижте-ти-биле КНО-нун камгалаа-биле Чоокку Чен чүк талашы-биле делегей кон-ференцияны-дыр.

Топ Америкада байдалды таарыштыр тургузарына чу-гуалажышкын механизмин принцип бугулар бар, оон Ла-тин Америка чурттары бот-тары тургускан. Ол — кон-та-дор бугулар, оон-биле чоок-та чаа чамдык муруну амер-ик кургунелер эп-сеттик кат-тыштырганыр. Контадор-ларын ажиллап кылган тайбын Актызын төлөв-ди база бар. Ону ол ка-мы-

нын кургунелери болгаш улу-тары, оон ийинде импери-листтик агрессияны чепсе-ти уланган Никарагуага чаа-ла болгаш улуз калба-биле деген турар. Контадор бугулар кургунелерини КНО-нун дедир, Топ Америкага тайбын эвес, а ботун тергиделин катал тургузарына чуткүт турар-ларын удурулаанымын ажил эртерини дузалары чутула.

Вир эвес империалисттик күштерини колгаарлап кир-жири чок кылгаш, Кипр Республиканы хамаарышпаа, тускай догункаан, чангыс ай болгаш бугу-бугу деви-штер кирижте-ти кылдыр хү-лөп көөрү бижымы-биле ба-рымдалап көр болза, Кипр айтырмын берге байдалда база үндүрүп ап болур.

Афганистан дугайында тус-кай чугаалайы. Ол чуртту долгандыр туруп келген бай-далды политиктик таарыш-тыр шиттирлеп база болур. Ону кылырынга афган улу-зун бодуну амыдалы боду-нук күзелин бугулар тургу-зуу алдыр эргезин хүлөп көр-үр, АДР-ин ийини херекте-ти боо-чепсе-ти болгаш эске калдыг-даа холгаарлап киржири сонсатыр керек. Калган мыдыг холгаарла-жышкыннар соксаала, оон каттаваанын магдылаа бар апарганда, ийин Афга-

нистандан оон чааа-биле ду-гуржулга бугулар совет шери-континентини үндүрүп болур. Политиктик таарыш-тыр шиттирлерини калып кыра дүргө чидип алдыр болдур, ийин бугулар улам эки болур.

Вьетнамын, Лаостук бол-гаш Кампучиянын саналда-ры Муруу-Чен Азиянын бугу чурттарынын аразына, ийинде АСЕАН чурттары-нын болгаш Индия Кыдат кургунелерини аразына чаа-гай кожа-хөлбө харылаа-ларын тургузарына политик-тик эки байдалды тургузуу турар.

Керейин тайбын каттыш-тырарына уланган, Муруу Керейдин бугу дашкык шери-ктерини үндүрерини негиз КВДР-нун күжүнүн ийини, а ол ийинде Керей чур-тты ортулукту адролуг чеп-сек чок зона кылар дугайы-нда саналды деген турар бис.

Муруу Африкада байдал-ды дугайында айтыр бугу-дун база чидип-биле туруп турар. Херетин ужуру бо-ла, КНО-нун бар шиттирле-рини үрөп, намын улузун холуга эрге-чагырмын эги-дип бээрден ойталаан, Аф-риканын кургунелерини амыдал чок чоруга бугу-ини айыл чок чорукка айылды тургузуу турар Муруу-Африка Республика-нын расисчи бугу-чурумунга

хамаарыштыр бодуну бүтү эргезин долу хемчегерге Аймык чок чорук Чевула-нин, адык согулаа ачылаа турары чутула.

Цивилизациянын улам ийай чепсе-тишкынни огу-ру-биле кижиги төлөгө-ни чоругуна дузалары-биле бистин чуртууза ча-ула улуг эгелек саналды кы-лын, Кол Ассамблеяны бо сонсанымын хун чуртунга «Космос делегити милитар-изм» байдалдаа ону тайбын сорудаларга ажил-лаар талаа-биле делегейге нады ажилдаа дугайы-да» айтырмын киригери са-налдаан.

Оон-биле кады Кол Асса-мблея чугаалажып көрү-биле тайбын сорудаларга космосту шиттирлеринге бол-гаш ажиллаа дугайында деле-гей нады нады ажилда-жылганын кол улангыш-кыннарына болгаш при-циптерини хамаарыштыр до-гарай саналдарын киригери. Космос ийини, мычтанган ону тайбын сорудаларга шин-гезип алырга бугу кургу-лер кирижте-ти ужуруг деп, Э. А. Шеварднадзе оналар дегенде. «Сыдыстар дай-ымны» айылдыг на-марыта удурулаштыр ССЭ делегей шиттирлерини чур-тунга «Тайбынны сы-дыстар» концепцияны са-налдаан.

Конференцияга

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА). Европада ийдегир, айыл чок чорукту бижытлар хемчегер болгаш чепсе-тишкынни дү-жүр талашы-биле Стокгольм конференциясына совет деле-гацияны келтирүг генерал-майор В. М. Татарников чүе чутулаан.

АКШ: агрессчи угланышкын

МАНАГУА. (СЭТА). Кон-тр-революци бугуручүлери орукка салып каан миназын Никарагуанын таарышкын ажиллаар черинче апар чо-раан автомашини чазылган түнөөлөдө 13 кижиги, оларын аразында бичи уруглар өл-гөн. Нуэва-Сеговия департа-ментини Вивили сурунуу чангыга АКШ-тын Топ раз-ведка эргелекчини малаан дээрбечилери ол дерзин үлгө-дигин кылган.

Никарагуага хамаарыштыр Рейганин администрацияны-нын чоруду турары күрүнө терроризминин (бугуручү чо-рукту) политиканын түн-көлдө согуу дөрт жыл

дугузууда Никарагуанын 12 мүн ажит хамаатылары өлүрткен.

Сомосажы дээрбечилерге Американы Каттышкан Штат-тары сан-хө болгаш шери-к дузалычыны хей-биле бер-бешаан, Никарагуага уду-р чарлаттырмаан дайыны сөө-гү үеде улам калбарган, кы-зыгар медежизинини өскүдүп, республиканын ко-жазы чурттар-биле харылаа-ларын чидилгендир турар. Никарагуага уду-р дайын халдашкынны кылырынга америк империалисттер беле-кенин, агрессия угланышкын-ны ама-даа ургучулушкан.

ПОЛИТБЮРОНУҢ ХУРАЛЫ

КАБУЛ. Афганистанын Улуз-демократтик партия-нын Топ Комитетинин Полит-бюроуну элчегилдик хуралы алаа болган. Хуралга кызы-гар чогуугуу аймактарын дөдө джиргасынын ажилы-нын түнөөлөдө чугаалажып көргөн. Бахтар агенттедиги динатканы-биле алырга, АУДП ТН-ын Чингине сек-ретары, АДР-ини Революци-к чевеленин Даргазы В. Кар-мал илетил кылган. Дөдө джирга пушту болгаш эске-даа аймактарын бижыгып турар чангыс экин. Апрель революцияны долу-биле деген турарын база ол ий-нин АУДП-ин болгаш АДР-ини революцик чазанын өзү турар ат-алдарын кир-гүскен деп, ол дегенде.

Кала-даа чурттап турар, пу-штулар Афганистанын боду-нук бижыны, төгү талаа-биле Тороон чурту кылдыр санап чорудурап деп, В. Кар-мал мелегезен. Ол джирга-нын ужу-дузун болза, АДР-ини кызыгарын камгалаар дугайында айтырмын чу-гуалажып көрү турда, пу-шту болгаш эске-даа аймак-тарын ону камгалаарына беле-нин, демократтик Афга-нистанга уду-р чоруду турар чарлаттырмаан дайыны сонсатырынга беле-нин иле-реткени болур деп, афган уду-рчуку оналар деген-де. Кызыгар чогуугуу аймактарын дөдө джиргасы АДР-ге уду-р америк импери-

лизмин, кыдат гегемониз-мин болгаш регионун реак-циянын чиге-тишкынни ки-рилгенде бижыт болуу шалкан болгаш бугу талаа-ж интернационалдык дузалы-чын дөдө Совет Эвилеан до-лу-биле деген турарын болгаш алаа өөрү четтир-гени илереткени болур деп, ол айткан.

АУДП ТН-ын Политбю-роу АДР-ини кызыгар чогуу-га жокуларын экономик-тик болгаш социал хөгжү-лө-ни дүргөдери-биле холбаш-кын айтырларына база чу-гуалажып көргөн болгаш ойн-биле холбаштыр АДР-ини Ми-нистрлер Чевеленин чогуу айтышкыннарын берген.

(СЭТА).

ЧЕР ШИМЧЭЭШКИНИНЧ. УРЖУКТАРЫ

МЕХИКО. (СЭТА). Во-чылдык сентябрь 19-та болгаш 20-де чер шимчээш-кинне таарышкан Мексика-нын найысманнаа байдал ама-даа дүшүкүрүг бол-дур турар. Бузулган бижы-нарны орун арылганы до-лу-биле, чамдык черлерде газ үнүп турар. Азы-чөк продук-тулар болгаш ижер сүг че-дишпесте турар. Халдаар-дыг аарылар тыштырмын айылды тургузуу келген. Бичагаш чоорайла са-ндаргай чорук болгаш деви-шкынни байдал чок. Чер шимчээшкынни уржукта-рын ажит эртер талаа-биле чазактын тургускан комис-сия кызыгар чонун амы-тын камгалаар ажилдарын уду-ртур турар. Полициянык болгаш армиянык шери-к кел-терип бузулаар алаанда кирген кижилерини уштуп, оларын эмделерге чедирип,

дүн-хүн дугузууда үзүк-те-лишкын чокка ажиллап тур-ар. Эмделген бугу албан чер-лери база мычаар ажил-лап турар.

«Ал чоруткан хемчегерини азындаа чоорайла байдал чоруту экижип кел чоруту. Дашкык чурттар-биле теле-граф болгаш телефон хары-лаааларын катал тургускан. Магизинер ажиттынын, бан-кылар, аны-бүтү албан чер-лери ажиллап турар. Школа-ларга кичээлдерин чоокку хүннерде катал эгелзери планнаан.

Мексиканын президенти-ни Мигель де ла Мадрид ра-дио болгаш телевидение дай-чыштыр чүе чугаалаан бол-ган чуртка таарышкан ха-латтын уржуктарын дүргө ууукаар дөдө эйне меде-рел-дик чорукту илеретлери-ге дамаатыларын кийирган.

ЛИВАНДА БАЙДАА

БЕИРУТ. (СЭТА). Ливан-нын эжелектен районнарына шери-к күштерини Израиль улам көвүдөдү турар. Сөөгү ме-дэлери бугулар алдыга, Тир хоорайын муруну талаа-биле девиштерге израиль шери-ктерини болгаш эскерлерини шери-к, келетерини мөөнөс ту-рар. Национал-патриоттук күштерини эзелет турар район-нарына «Муруну Ливандин Армиясы» дээр эскерлерини-нын шери-ктерини халдаа-жынылар кыдып турар. Сөөгү хүннерде олар Сайла коор-жайе шүргүп кирерин орал-дык-биле боолашкыннарга та-варышкан сөөгүнде дедир а-жарлаар ужура таарышкан.

Ливандин патриоттук фрон-тузун дайныкылар сөөгү хүннерде израиль эжелектер-лерге болгаш оларын чала-ларына уду-р 15 халдашкын-нарын кылган. Зинкин суруну чогууга патриоттук израиль вертолётту черге дүжүр ат-кан. Ола суруну чогууга партизанын Израильдин ме-ханизастаан тизмилерин боолаан.

Ливанада удурулашкын бө-дүктөрүн аразына куудуу туучушкуннары Триполи хоорайла соксаан турар. Сөөгү 10 хүннер дугузууда алаа сөөк бот тууду планнаан.

Чуртун барын бугу девиштер-лерге партизанын чедик-кинниг келди турар. Дайынын шери-ктерини олар буза төшөп, чалча чазак шери-ктерини уду-р когара-ды таарыштырган.

Туучушкун шери-ктерини аштырышкыннарга таарыш-кан чалча шери-ктер тайбын чурттакчыларга уду-р шаа-малдарын сөөгү хүннерде келетилген. «Фарауно Марти» радио станциянык динатканын бугулар алдыга, Дуартеяк самолеттары Эли-Онталь суруну (Чилантеяк департамент) бузулаар кылдыр бомбалап наалкан.

Хосе Дуартеяк чога уду-р дерзин бугу-чурмуу АКШ-тын болгаш Барын чүткүт капиталисттик эске-даа чамдык чурттарынын шери-к-экономика диктамаал дузалычынын түнөөлөдө эрге-чагырга мизырынын турар. Нуэва Никарагуа агентствонун динатканын бугулар алдыга, Саль-вадорга чога уду-р дерзин бугу-чурмуу Рейганин адми-нистрациясы 454 миллион долларын 1985 чылда берген. Дуартеяк диктатуралына Великобритания болгаш Герма-нияны Федеративтик Республикасы база хей дузалычыны берген. Алааган дузалычынын ортаа кезин чуртта национал-хосталдыг шимчээшкын баазарына ажил-лаан.

Империалисттик кургунелерини, хамыктын мурунда АКШ-тын, хей шери-к-экономика дузалычыны турза-даа, Сальвадорда бугу-чурмуу армияны патриоттарын деви-шкын бот тууду планнаан.

Чуртун барын бугу девиштер-лерге партизанын чедик-кинниг келди турар. Дайынын шери-ктерини олар буза төшөп, чалча чазак шери-ктерини уду-р когара-ды таарыштырган.

Туучушкун шери-ктерини аштырышкыннарга таарыш-кан чалча шери-ктер тайбын чурттакчыларга уду-р шаа-малдарын сөөгү хүннерде келетилген. «Фарауно Марти» радио станциянык динатканын бугулар алдыга, Дуартеяк самолеттары Эли-Онталь суруну (Чилантеяк департамент) бузулаар кылдыр бомбалап наалкан.

ЧУРУКТА: араатандык бомбалашкын таарышкын та-раачыларынын бирээни. СЭТА-мык фотохроникалы.

ЧЫЙЛДА ПУНКТУЛАРЫ

Массалык ууткаарышкын чепсе-ти чурттакчы чогуу камгалаар оларын хоорай-лаа дашкаар көмүрү.

Чымлаа пунктуууну на-чалыгынын тайбын үеде хү-лээлгени: бодуну кылар ажилдарын билл алыр, чур-такчы чогуу дашкаар көмүр-рини чурттан, оларын кө-жүр барган черлеринге чур-таар оран-суур-биле халды-рылганын, көмүр баар ору-тарын тодараткан турар, чымлаа пунктуууну хуула состав-биле канчаар долдур-туганын, эвакуацияны херек кырында чорударына беле-нин хынаар, чымлаа пунктууунга херектиг документтерин ажиллап кылдыр, чартыла-ларын доктаамал киригери, чымлаа пунктуууну ажилын оралгастаап чорударына тус-кайлаан байжыларын, объек-тилерин, оларга кири бижит-тинген ажилдын, албан-хаа-кчыларын, оларын ө-бүлө-нин келтирерини хоорайлаа дашкаар көмүрүнүн кайы организация транспорт-биле хандыларын, көмүр баар чер-леринде районну улуз хүлөп алыр эвакуационнык-биле харылаа болурун арга-ларын билген турар.

Хоорайлаа дашкаар көмөр дугайында тускай айтканын келген таарышкын хамыктыг мурунула чымлаа пунктуу-нун хуула составына динат-кан, оон ажилын органи-зациялап, албан черлерини чурттаага байжыларын эрге-желдерини төлөөлөрүнүн дайыштыр ажилын, албан-хаа-кчыларын боттарына болгаш оларын ө-бүлө-лерини бугу келтиреринге база динаткан турар.

Чымлаа пунктуууну на-чалыгынын оралакчымыс хоорайлаа дашкаар көмүр чорут-туурун оон ортузунга политиктик ажилды план бугу-лаар чорудар, партияны бол-гаш чазактын шиттирлерин доктаамал таймыштыр, чур-таа нини болушкуннарын билген турар.

Учөт болгаш улуз бүрүткээр бугуручү началыгынын чымлаа пунктууунга келген чогуу бугу-руктелди, хоорайлаа дашкаар үнүп чоруп турар улузун учурун кылдыр, ол дугайында мезелин чымлаа пунктуууну началыгынын бээр.

Чымлаа пунктуууну комен-дантыз материал-техника та-лаа-биле хандырылганын ха-рылаар болгаш эр-херексел-

дер-биле нини дермелден, олактаган, чырын, өрөөл-дө-лө-н арыг-шээрин, өрттөп айыл чок бодурун ханды-ры.

Хей-нини корум-чурмуу камгалаар бугуручү началы-гынын чымлаа пунктууунга бо-гаш оон девишкынни чорум тлар, машиналарга улуз хуу-тур черлерин билл алган тур-дар, дааында ады кирбөөн ки-жилер келсе, чымлаа пунктуу-нун эртербеле, транспорт шимчээшкынни айыл чок чорутуу хайгаарар. Калдыг-бир таарылга болганда, ол дугайын чымлаа пунктуууну началыгынын азы оон орала-кчызынга доран келеткээр.

Бичи уруглардыг келер өрөөлдерини ажилдакчыла-ры оларга таарышкын бай-далдарын тургузуу харым-лаар, не херээжешерини не-гелде-хергелдерини кичээ-тегил болур, оларын маши-нага өлүртүрүг дугулаар уруг-луг нелерин машинага баштай өлүртүрүг дугулаа-жыр хүлээлгени.

Биде эмелте пунктуууну началыгынын пунктуун ажил-дакчылары-биле кады чыгып келген чога эминини баш-тайгы дузадын чедиринге эргежон хергелеттир чүгө-дери баш уду-р беле-тин ал-ган турар, улузун кадымын нини байдалын хайгаарар, бир эвес азыг кирилер бар апарга, оларын кады кижи-лерде тускайла, экич дуза-зын чедир болган ол ду-гайын чымлаа пунктуууну началыгынын болгаш эмел-те албан черинге доран дым-надыр.

Автоколони началыгынын хоорайлаа дашкаар көмүр тур-чонун оран-суур чоруту-рун, жайы организациалаа че-же машина келгенин, хайнаа баарын тодаралы билл ал-ган турар, бугу ап чорутуу шимчээшкын бижиктиг, орукка чорутуу хуудусту, машина бугуручү эртербелегилер болур. Келген машиналарын техниктик байдалын, кылар-чаар материалдыг биле ханды-рылганын, дермелдени, херек-селдерин, машина саанын эрге-жон чутула документтер барын тодаргай хынар.

Объектинин төлөөлөчүн кижиги бодуну ажиллап турары объектинин ажилын, албан-хаа-кчыларын, оларын ө-бүлө-лерини келтирерини чымлаа пунктууунга чорутуу айтканда кээп

турарын харылаар, объекти-нин хоорайлаа дашкаар көмүрү чорутуу улузуну диктамаал тодаралы, объек-тинин эвакуационнык-биле харылаанын доктаамал — туура болгаш бодуну объектинин сөөгү колониалык-биле хоорайлаа база үнүп чорутар.

Хоорайлаа дашкаар көмөр дугайында тускай айтканын алган улуз бугуна ап чорутуу камгалаарын херексел-дерин, документтерин, үш хонукта кураавыр азы-чөмү, ижер сүксуну, эм-танын ап алган, чымлаа пунктууунга келген, баар черлерини дайы-биле бүртүгөдү алыр. Көмүр чорутуууну мурунула бижы-нынын таарышкын чырын келеткери, эр-сөөк хел шаф-тарын таарыштыр сүп шыг-лаан соонда, экинчи шооча-лаш, хамаарышкан бажык эргелекчине азы чурттаага улаштууга хүлээлгип бээр.

Хоорайлаа келсе черге көмүр чедип келген чогуу ында хү-лөп алышкын пунктууларын ажилдакчыларын бүртү-кээр. Эрге-чагыра органдарын нини төлөөлөчүлери келген чогуу чылгы хүлөп ап, чурт-таар оран-суур, ажил-биле хандыларын организастаар ужурулуг. А. ДЫРТЫ-ООЛ, профбондчулук дашкык чам-ааты камгалаа штавын нини началыгынын ду-залакчымыс.

ЭР УЛУС ХУРАЛЫ

Эр улус хуралын улус де-путаттарынын Мөнгүн-Тайга район Советинин курукуну-нун даргазы К. С. Дикан ажиткан. А илеткеди партия райкомунун секретары Ш.К. С. Кочага кылган. «Күш-ажылын бүдүш баялаа. Профбондчулук чедип алырнын чугулаа. Ала-дарын ө-бүлөгө, уруглар кичи-жизиндегилерге» деп келеткери ол доктааган

чымлааннар сонургал дым-наан. Илетке доостун турда, эртер өрөөлде чымлаа шолонка 3—5 кластерини өрөөнчелерини «Мүн ама» деп темат бижэп бижмел ажилдарын чамдыктын чымлааннарга тааныштырган. Алаага ол дөштүг болган. Бичи уруглар чорутуу чо-дун декилде эвес адалар, эч адалар дугайында маж-тадарын номчууга олаагай үчөтөп, таарышкан. «Бодун

кандыг ада мен?», «Кижиги-жизинге ужу-дузун камды-гыткан» деп боолаа-рга ала бугуру алдыканы чугааган.

Бичи уруглар боттарынын алаагынын, ийинин арга-лаа чурган фактыларын өткү, кыны-биле бижип тургулаан болганар. «Адам арагала-тарга хөмүр чок», «Эркин-те ачам багай кижиги, бажы-нынга келбей бар кижиги» дөдө, чамдык адаларын чеп-се талаларын бичи кижиги-лер чажырбайл бижэинер бар.

Хуралга эр улус илеткейди киржин, саналдарын база бер-гилзөө. Ийинин боттарынын элзэди уругларын ийинин профбондчулуктар келерип күзөп чорутуура элзэи эвес болган. Ол мынак арга-иштер ийиниле чурттуу ийинде тургуза талаа-биле элзэи элзэишкынни деген алаа хамаарыштын санал олаадыр хей адалар берип турганар.

